

สรุปผลการวิจัย

การค้นคว้าแบบอิสระ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผักตามระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร โครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ ทำการศึกษา โดยใช้เครื่องมือ คือแบบสัมภาษณ์ ต่อกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของโครงการหลวงหนองหอย ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 130 ครอบครัวโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรอง GAP ของกรมวิชาการเกษตร จำนวน 86 ครอบครัว กลุ่มที่ 2 ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่ยังไม่ผ่านการรับรอง GAP ของกรมวิชาการเกษตร จำนวน 44 ครอบครัว นำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และผลการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรอง GAP ของกรมวิชาการเกษตร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรอง GAP

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการรับรอง GAP ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 86.0 มีอายุเฉลี่ย 37 ปี โดยมีอายุมากที่สุด 54 ปี และต่ำสุด 25 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31 – 40 ปี ร้อยละ 61.6 เกษตรกรไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 60.5 มีรายได้เฉลี่ย 8,361.63 บาทต่อเดือน รายได้สูงสุด 15,000 บาทต่อเดือน รายได้ต่ำสุด 3,000 บาทต่อเดือน เกษตรกรส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยระหว่าง 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 47.7 มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 2.92 คน จำนวนสมาชิกสูงสุด 6 คน ต่ำสุด 1 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1 - 2 มีจำนวนแรงงานผลิตผักเฉลี่ย 2.76 คน มีจำนวนแรงงานผลิตผักสูงสุด 6 คน ต่ำสุด 1 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงงานผลิตผัก จำนวน 1 - 2 คน และ 3 - 4 คน ร้อยละ 46.5 เท่ากันๆ มีขนาดของพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 7.80 ไร่ ขนาดพื้นที่สูงสุด 16 ไร่ ขนาดพื้นที่ต่ำสุด 1 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีขนาดของพื้นที่ 6-10 ไร่ ร้อยละ 41.9

ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ปัจจุบันของเกษตรกรเฉลี่ย 6.79 ปี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สูงสุด 12 ปี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่ำสุด 3 ปี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ปัจจุบันของเกษตรกรส่วนใหญ่ นาน 6 - 8 ปี ร้อยละ 76.7 ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรจนถึงปัจจุบันของเกษตรกรเฉลี่ย 7.21 ปี ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรจนถึง

ปัจจุบันของเกษตรกรสูงสุด 16 ปี ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรจนถึงปัจจุบันของเกษตรกรต่ำสุด 3 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรจนถึงปัจจุบันนาน 7 - 10 ปี ร้อยละ 64.0 เกษตรกรส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ทำการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ 2 ปี ร้อยละ 75.6 ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอยของเกษตรกรเฉลี่ย 6.56 ปี ระยะเวลาที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอยสูงสุด 8 ปี ต่ำสุด 3 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอยนาน 7-8 ปี ร้อยละ 72.1 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเกษตรเฉลี่ย 15.47 ครั้งต่อปี สูงสุด 27 ครั้งต่อปี ต่ำสุด 9 ครั้งต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 11 - 15 ครั้งต่อปี ร้อยละ 54.7

ผลการศึกษา เกษตรกรที่ได้รับการรับรองระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่า ได้รับการรับรองว่าเป็นระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมจำนวน 2 ปี ร้อยละ 75.6 ส่วนใหญ่จำหน่ายผักที่ โครงการหลวง ร้อยละ 30.2

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรดีที่เหมาะสม

ผลการศึกษา เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรดีที่เหมาะสมในประเด็นต่างๆ คือ ระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมคือการเกษตรที่ลดการใช้สารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืชให้น้อยที่สุด ตอบถูกต้อง ร้อยละ 54.7 ระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม คือการเกษตรที่ควบคุมกระบวนการปลูกพืชผักทุกขั้นตอนให้มีความเหมาะสมเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ตอบถูกต้อง ร้อยละ 73.3 เกษตรกรที่จะทำการปลูกพืชผักในระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมจะต้องมีความรู้ในด้านการเกษตรเป็นอย่างดี ตอบถูกต้อง ร้อยละ 54.7 ระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมให้ความสำคัญต่อเกษตรกรผู้ปลูกเท่ากับผู้บริโภค ตอบถูกต้อง ร้อยละ 50.0 และตอบผิดร้อยละ 50.0 ระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม เป็นการเปลี่ยนรูปแบบการปลูกพืชผักโดยให้เลิกใช้สารเคมีทุกประเภท ตอบถูกต้อง ร้อยละ 54.7 ระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมก็คือระบบการเกษตรอินทรีย์นั่นเอง ตอบผิด ร้อยละ 76.7 เกษตรกรที่มีระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม จะทำให้มีผลผลิตที่มีคุณภาพและมีปริมาณต่อไร่สูงกว่าระบบการเกษตรแบบอื่นๆ ตอบผิดร้อยละ 59.3 เกษตรกรที่ใช้ระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมเท่านั้น จะได้รับการช่วยเหลือจากโครงการหลวง ตอบถูกต้อง ร้อยละ 55.8 เกษตรกรที่มีระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม ทำให้มีรายได้มากขึ้นสุขภาพและคุณภาพชีวิตดีขึ้นกว่าเกษตรกรที่ปลูกพืชผักที่ใช้วิธีการอื่นๆ ตอบถูกต้อง ร้อยละ 53.5 ระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม จะช่วยในการรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ได้ดีกว่าการเกษตรในระบบอื่นๆ และตอบผิดร้อยละ 52.3

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการปฏิบัติในการปลูกผักปลอดจากสารพิษ

ผลการศึกษา พบว่า จำนวนเกษตรกรทั้งหมดไม่มีการปฏิบัติในการปลูกผักปลอดจากสารพิษ ในประเด็น 1) ในช่วงเวลาที่ไม่ได้ทำการปลูกพืชผัก ท่านได้นำสัตว์เลี้ยงชนิดต่างๆ เช่น วัว ควาย เป็ด ไก่ มาหาอาหารหรือกินหญ้าในบริเวณแปลงปลูกพืชผัก 2) การพรวนดิน หรือพลิกผิวดิน เกษตรกรใช้วัวควายเป็นเครื่องทุ่นแรง ช่วยในการไถคราดดิน 3) น้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชผัก ได้ทำการทดสอบความปลอดภัยต่อเชื้อโรคและสิ่งปนเปื้อนต่างๆ โดยหน่วยงานที่ได้มาตรฐาน 4) การเก็บรักษาพืชผัก เกษตรกรได้จัดบริเวณหรือสถานที่ที่สามารถควบคุมความชื้นที่เหมาะสมให้คงที่ได้ตลอดเวลา แต่เกษตรกรทั้งหมดมีการปฏิบัติในประเด็น 1) เกษตรกรได้ทำการถางวัชพืช หรือต้นไม้เล็กๆ โดยรอบแปลงปลูก เพื่อให้ง่ายต่อการรักษาความสะอาดอยู่ตลอดเวลา 2) ก่อนลงแปลงเพาะปลูก เกษตรกรได้แต่งการด้วยเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ที่สะอาดอยู่เสมอ 3) ในการเก็บ หรือจับพืชผล เกษตรกรใช้มือเปล่าจับเพื่อความถนัดและป้องกันการชำหรือเสียหาย นอกจากนี้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติด้านการรอกการบรรจุ หรือรอกการขนย้ายบริเวณที่ทำการบรรจุ หรือเก็บ มีการรักษาความสะอาดอย่างเข้มงวดเสมอ มีการปฏิบัติ ร้อยละ 64.0 และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ปลูกชนิดเดียวกันมาเป็นเวลานานหลายปี ร้อยละ 54.7

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการคัดเลือกประเภทและชนิดพันธุ์พืช ที่เหมาะสมกับสภาพของดินที่จะปลูกบางครั้ง ร้อยละ 66.3 เกษตรกรส่วนใหญ่มีการทำความสะอาดทุกครั้งเมื่อนำพืชผักออกจากแปลง ก่อนบรรจุในภาชนะเพื่อรอกการขนย้ายหรือขาย โดยล้างพืชผักเหล่านั้นด้วยน้ำสะอาดเสมอ ร้อยละ 69.8 แต่เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืชเป็นบางครั้ง ร้อยละ 68.6 และเกษตรกรหรือบุคคลที่ล้างหรือบรรจุพืชผัก ทั้งหมดไม่ได้สวมถุงมือที่สะอาดทุกครั้ง หรือทำความสะอาดมือก่อนการทำงานทุกครั้ง จำนวนเกษตรกรทั้งหมด ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีในการเพาะปลูกระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ไม่ใช้สารเคมีเพื่อช่วยกำจัดแมลง และไม่ใช่สารอื่นๆ เช่น จุลินทรีย์ช่วยในการเพาะปลูก ไม่มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูกพืชผัก เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการตรวจสอบและรับรองเมล็ดพันธุ์ที่นำมาใช้ว่าปลอดจากสารปนเปื้อนในระดับที่ปลอดภัยทุกครั้ง ร้อยละ 98.8 เกษตรกร ร้อยละ 79.1 เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยใดๆเกี่ยวกับความสะอาดหรือความปลอดภัย เกษตรกรส่วนใหญ่ได้ปรึกษากับเจ้าหน้าที่ทุกครั้ง

ตอนที่ 2 กลุ่มเกษตรกรที่ยังไม่ผ่านการรับรอง GAP ของกรมวิชาการเกษตร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ยังไม่ผ่านการรับรอง

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 90.9 มีอายุเฉลี่ย 36.95 ปี อายุสูงสุด 56 ปี ต่ำสุด 25 ปี โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31–40 ปี ร้อยละ 65.9 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 63.6 มีรายได้เฉลี่ย 7,477.27 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้สูงสุด 15,000 บาทต่อเดือน ต่ำสุด 3,500 บาทต่อเดือน เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 47.7 เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.80 คน มีจำนวนสมาชิกสูงสุด 6 คน ต่ำสุด 1 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1–2 คน ร้อยละ 52.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 7.80 ไร่ โดยมีพื้นที่สูงสุด 10 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีขนาดของพื้นที่ทำการเกษตร 6–10 ไร่ ร้อยละ 45.5 เกษตรกรส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ปัจจุบันนานเฉลี่ย 6.75 ปี อาศัยอยู่สูงสุด 8 ปี ต่ำสุด 4 ปี โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ปัจจุบัน 6–8 ปี ร้อยละ 72.3 อาชีพเกษตรกรรวมเฉลี่ย 7.32 ปี โดยส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรจนถึงปัจจุบันนาน 7–10 ปี ร้อยละ 63.6

เกษตรกรส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ทำการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ 2 ปี ร้อยละ 75.0 เกษตรกรมีระยะเวลาที่เป็นสมาชิกของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย เฉลี่ย 6.59 ปี เป็นสมาชิกสูงสุด 8 ปี และต่ำสุด 4 ปี โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย 7–8 ปี ร้อยละ 72.7 เกษตรกรมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เฉลี่ย 6.68 ครั้งต่อปี มากที่สุด 13 ครั้งต่อปี ต่ำสุด 4 ครั้งต่อปี โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการรับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเกษตร 6–10 ครั้งต่อปี ร้อยละ 97.7 และจำหน่ายผักให้พ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 52.3

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรดีที่เหมาะสม

ผลการศึกษาข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ดังนี้ พบว่า 1) ระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมคือการเกษตรที่ลดการใช้สารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืชให้ใช้น้อยที่สุด ตอบผิด ร้อยละ 54.5 2) ระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม คือการเกษตรที่ควบคุมกระบวนการปลูกพืชผักทุกขั้นตอนให้มีความเหมาะสมเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ตอบถูกต้อง ร้อยละ 70.5 3) เกษตรกรที่จะทำการปลูกพืชผักในระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมจะต้องมีความรู้ในด้านการเกษตรเป็นอย่างดี ตอบถูกต้องร้อยละ 59.1 4) ระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมให้ความสำคัญต่อเกษตรกรผู้ปลูกเท่ากับผู้บริโภค ตอบผิดร้อยละ 56.8 5) ระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม เป็นการเปลี่ยนรูปแบบการปลูกพืชผักโดยให้เลิกใช้สารเคมีทุกประเภท ตอบผิด ร้อยละ 54.7 6) ระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมก็คือระบบการเกษตรอินทรีย์นั่นเอง ตอบผิดร้อยละ 81.8 7) เกษตรกรที่มีระบบ

การเกษตรที่ดีที่เหมาะสม จะทำให้มีผลผลิตที่มีคุณภาพและมีปริมาณต่อไร่สูงกว่าระบบการเกษตรแบบอื่นๆ ตอบผัดร้อยละ 56.8 8) เกษตรกรที่ใช้ระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมเท่านั้น ที่จะได้รับการช่วยเหลือจากโครงการหลวง ตอบถูกต้อง และตอบผัด ร้อยละ 50.0 เท่าๆ กัน 9) เกษตรกรที่มีระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ทำให้มีรายได้มากขึ้นสุขภาพและคุณภาพชีวิตดีขึ้นกว่าเกษตรกรที่ปลูกพืชผักที่ใช้วิธีการอื่นๆ ตอบผัด ร้อยละ 52.3 10) ระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม จะช่วยในการรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ได้ดีกว่าการเกษตรในระบบอื่นๆ ตอบผัด ร้อยละ 65.9

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการปฏิบัติในการปลูกผักปลอดจากสารพิษ

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรทั้งหมดไม่มีการปฏิบัติในการปฏิบัติในการปลูกผักปลอดจากสารพิษ ในประเด็น 1) ในช่วงเวลาที่ไม่ได้ทำการปลูกพืชผัก ท่านได้นำสัตว์เลี้ยงชนิดต่างๆ เช่น วัว ควาย เป็ด ไก่ มาหาอาหารหรือกินหญ้าในบริเวณแปลงปลูกพืชผัก 2) การพรุนดินหรือพลิกผิวดิน เกษตรกรใช้วัวควายเป็นเครื่องทุ่นแรง ช่วยในการไถคราดดิน 3) น้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชผัก ได้ทำการทดสอบความปลอดภัยต่อเชื้อโรคและสิ่งปนเปื้อนต่างๆ โดยหน่วยงานที่ได้มาตรฐาน 4) ในการเก็บรักษาพืชผัก เกษตรกรได้จัดบริเวณหรือสถานที่ที่สามารถ ควบคุมความเย็นที่เหมาะสมให้คงที่ได้ตลอดเวลา ส่วนเกษตรกรทั้งหมดปฏิบัติในประเด็น 1) เกษตรกรได้ทำการวางวัชพืช หรือต้นไม้เล็กๆ โดยรอบแปลงปลูก เพื่อให้ง่ายต่อการรักษาความสะอาดอยู่ตลอดเวลา 2) ก่อนลงแปลงเพาะปลูก เกษตรกรได้แต่งการด้วยเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ที่สะอาดอยู่เสมอ 3) ในการเก็บ หรือจับพืชผล เกษตรกรใช้มือเปล่าจับเพื่อความถนัดและ ป้องกันการชำหรือเสียหาย นอกจากนี้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติด้านการรอกการบรรจุ หรือรอกการขนย้ายบริเวณที่ทำการบรรจุ หรือเก็บ มีการรักษาความสะอาดอย่างเข้มงวดเสมอ ร้อยละ 65.9 และเกษตรกรไม่ได้ปลูกชนิดเดียวกันมาเป็นเวลานานหลายปีร้อยละ 56.8

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 56.8 มีการคัดเลือกประเภทและชนิดพันธุ์พืชในการปลูกผักที่เหมาะสมกับสภาพของดินที่จะปลูกเป็นบางครั้ง ร้อยละ 72.7 มีการทำความสะอาดทุกครั้งเมื่อนำพืชผักออกจากแปลง ก่อนบรรจุในภาชนะเพื่อรอกการขนย้ายหรือขายด้วยน้ำสะอาดเสมอ และร้อยละ 61.4 ในการนำพืชออกจากแปลง ใช้ภาชนะบรรจุที่ผ่านการทำความสะอาดเรียบร้อยแล้วเสมอ และร้อยละ 56.8 ทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะปลูก แต่เกษตรกรหรือบุคคลที่ทำการล้างส่วนใหญ่ร้อยละ 63.5 ล้างหรือบรรจุพืชผักโดยสวมถุงมือที่สะอาดหรือทำความสะอาดมือก่อนการทำงานบางครั้ง และเกษตรกรทั้งหมด ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีในการเพาะปลูกระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ไม่ใช้สารเคมีเพื่อช่วยกำจัดแมลง และไม่ใช้สารอื่นๆ เช่น จุลินทรีย์ช่วยในการเพาะปลูก เกษตรกรร้อยละ 47.7 ไม่มีการใช้ ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูกพืชผัก เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.7 ไม่มีการตรวจสอบและรับรองเมล็ดพันธุ์ที่นำมาใช้ว่าปลอดจาก

สารปนเปื้อนในระดับที่ปลอดภัย เมื่อเกษตรกรมีปัญหาหรือข้อสงสัยใดๆ เกี่ยวกับความสะอาดหรือความปลอดภัยจะปรึกษาเจ้าหน้าที่การเกษตรทุกครั้ง ร้อยละ 81.8

ผลการเปรียบเทียบข้อมูล ระหว่าง กลุ่มที่ผ่านการรับรอง GAP และกลุ่มที่ไม่ผ่านการรับรอง GAP

ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรดีที่เหมาะสมระหว่างกลุ่มที่ผ่านการรับรอง GAP และกลุ่มที่ไม่ผ่านการรับรอง GAP พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติทุกประเด็นในทุกประเด็น

ผลการเปรียบเทียบแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการเกษตรดีที่เหมาะสม ระหว่างกลุ่มที่ผ่านการรับรอง GAP และกลุ่มที่ไม่ผ่านการรับรอง GAP พบว่า ทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่มีวิธีการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกันสถิติ ยกเว้น การทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะปลูก และใช้ภาชนะบรรจุที่ผ่านการทำความสะอาดเรียบร้อยแล้วเสมอ มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติในการผลิตผักตามระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ระยะเวลาการเป็นสมาชิกศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย ระดับความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพที่ดี รายได้ของครอบครัว ขนาดพื้นที่เพาะปลูก ความตระหนักผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการเกษตรดีที่เหมาะสมของกลุ่มเกษตรกร ปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แหล่งรับซื้อผลผลิต และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการเกษตรดีที่เหมาะสมของกลุ่มเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้น สมมติฐานที่กล่าวว่า ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการเกษตรดีที่เหมาะสม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจปลูกพืชผักตามระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกร โครงการหลวงหนองหอย จึงไม่เป็นความจริง

ส่วนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

1. เกษตรกรมีปัญหาทางด้านราคาจำหน่ายผลผลิตการเกษตรที่มีราคาต่ำกว่าที่คาดไว้ เนื่องจากผลผลิตบางส่วนไม่ได้มาตรฐานของกระบวนการผลิตระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมผลผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานจึงขายได้ในราคาที่ต่ำกว่าราคาประกัน

2. เกษตรกรอยากให้มีการนำสิ่งที่เป็นที่ใช้ในการเกษตร มาจำหน่ายให้กับเกษตรกร ในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด เช่น สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชและแมลง ปุ๋ย และเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น
3. เจ้าหน้าที่การเกษตรควรมีการจัดอบรม พบปะ กับเกษตรกรที่ยังไม่ผ่านระบบการ เกษตรดีที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความผูกพัน ความเข้าใจ และสามารถดูแลกลุ่มเกษตรกรที่ ยังไม่ผ่านระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมได้ดียิ่งขึ้น
4. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงควรรับประกันราคาผลผลิตที่ผ่านเกณฑ์ระบบการเกษตรดี ที่เหมาะสมสูงกว่าราคาตลาดเพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับเกษตรกร
5. ในอนาคตควรมีการผลักดันให้รัฐบาลออกเอกสารสิทธิถือครองที่ดินให้กับเกษตรกร ที่ผ่านระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดแรงจูงใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ เพื่อให้เกษตรกร ปฏิบัติตามระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาพบว่า การทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะปลูกบ่อย ๆ และ เกษตรกรที่ใช้ภาชนะบรรจุที่ผ่านการทำความสะอาดเรียบร้อยแล้วเสมอ มีความสัมพันธ์กับการ ปฏิบัติตามระบบการเกษตรดีที่เหมาะสม เพราะถ้าเกษตรกรที่มีการทำความสะอาดบ่อยจะช่วยลด การปนเปื้อนของสารเคมี เชื้อโรค และแมลงได้ นั่นแสดงว่า เกษตรกรที่มีการทำความสะอาด อุปกรณ์และภาชนะที่สม่ำเสมอจะมีการปฏิบัติที่เหมาะสมตามเงื่อนไขของระบบการเกษตรดีที่ เหมาะสม คือ พื้นที่ปลูก จะต้องไม่มีวัตถุอันตรายและจุลินทรีย์ตกค้าง การเก็บรักษาและขนย้าย ผลผลิตต้องสะอาดปราศจากการปนเปื้อนของวัตถุแปลกปลอม สารเคมี และหายนะนำโรค (ศูนย์ พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย, 2547)

2. ผลการศึกษาพบว่า แหล่งรับซื้อผลผลิตของเกษตรกรเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติ ตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม เพราะว่าเกษตรกรที่มีผ่านการรับรอง GAP จะสามารถจำหน่าย ผลผลิตให้มูลนิธิโครงการหลวงได้ แต่เกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรอง GAP จะไม่สามารถจำหน่าย ผลผลิตให้แก่มูลนิธิโครงการหลวงได้ รวมถึงการจำหน่ายบนห้างสรรพสินค้าด้วย เพราะเป็น สินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงจำหน่ายได้เฉพาะกลุ่มพ่อค้าคนกลาง หรือจำหน่ายเองในท้องถิ่นเท่านั้น ในขณะที่เกษตรกรที่ได้รับการรับรอง GAP มีช่องทางตลาดเพื่อกระจายผลผลิตของตนเองได้ มากกว่า และยังไม่มีความเสี่ยงด้านราคา เพราะมูลนิธิโครงการหลวงมีการประกันราคาและรับซื้อ ผลผลิตของเกษตรกรทั้งหมดที่ผ่านการตรวจตามมาตรฐาน

3. ผลการศึกษาพบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่โครงการหลวงมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม เพราะเกษตรกรที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของ GAP จะมีโอกาสได้พบปะเจ้าหน้าที่ได้มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรอง เพราะเจ้าหน้าที่จะต้องมาดูแลเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง GAP ในทุกระบวนการผลิต การดูแล และการเก็บเกี่ยวผลผลิตให้สะอาด ปลอดภัยจากสารพิษ ซึ่งพบปะระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่จะช่วยสร้างโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้และเทคโนโลยี สามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเองได้ รวมถึงได้สอบถามปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น และวิธีการดูแลรักษา การใช้สารเคมีต่างๆ ทำให้เกษตรกรปฏิบัติได้ตามระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

4. เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา จึงทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องระบบการจัดการคุณภาพการเกษตรที่ดี การถ่ายทอดความรู้จึงทำได้ลำบากเพราะอิทธิพลของการเพาะปลูกแบบดั้งเดิมที่ได้รับการถ่ายทอดมานานจากบรรพบุรุษในอดีต ซึ่งสอดคล้องกับพิพัฒนา (2543) ที่กล่าวว่า กลุ่มตัวอย่าง มีอายุเฉลี่ย 40.06 ปี ร้อยละ 52.5 ไม่ได้เรียนหนังสือ ดังนั้น ร้อยละ 54.2 จึงอ่านภาษาไทยไม่ได้เลย มีประสบการณ์การปลูกพืช ทดแทนผืนมากกว่า 5 ปีขึ้นไป

5. เนื่องจากตำบลหนองหอยมีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขาที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ครอบครองที่ดิน จึงทำให้เกษตรกรขาดจิตสำนึกที่จะปรับปรุงระบบการเกษตรให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ นิคม และคณะ (2542) ที่กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการยอมรับและขยายตัวของเกษตรกรรมยั่งยืนในชุมชน สามารถแบ่งเงื่อนไขออกเป็น 1) เงื่อนไขภายใน ได้แก่ ตัวเกษตรกรยังขาดความรู้ ความเชื่อมั่นในแนวทางการทำเกษตรกรรมยั่งยืน การถือครองที่ดิน กรรมสิทธิ์ และขาดเงินทุน รวมทั้งการรวมกลุ่มและองค์การเครือข่ายของชุมชน

6. เกษตรกรยังขาดความเชื่อมั่นในระบบการจัดการคุณภาพการเกษตรที่ดีว่าจะให้ผลผลิตที่ดีกว่าเดิมหรือไม่ เนื่องจากทำการเกษตรระบบเดิมมานาน ซึ่งปัจจุบันปริมาณผลผลิตยังไม่ให้ความแตกต่างที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ ชมชวน (2537) ที่กล่าวว่า การทำการเกษตรของเกษตรกรที่เป็นการผลิตเพื่อขายเป็นสำคัญ โดยมีกระบวนการผลิตที่พึ่งพิงปัจจัยการผลิตเทคโนโลยีและข่าวสารที่ตนเองไม่คุ้นเคยเลยนั้น ทำให้เกิดปัญหาแก่เกษตรกรหลายประการ

7. ต้นทุนการผลิตของระบบการจัดการคุณภาพการเกษตรที่ดีในระยะเริ่มแรก สูงกว่าระบบการเกษตรแบบดั้งเดิม อีกทั้งมีวิธีการที่ยุ่งยากมากกว่า ทำให้เกษตรกรปฏิบัติไม่ครบทุกขั้นตอนซึ่งสอดคล้องกับ พิพัฒนา (2543) ที่กล่าวว่า ปัญหาการผลิตที่พบ ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยการผลิต เช่น วัสดุการเกษตร ปุ๋ย สารเคมีมีราคาแพง 2) ปัญหาการตลาด ถึงแม้จะมีมูลนิธิโครงการหลวงคอยรับซื้อแต่ด้วยปริมาณที่จำกัด ที่เหลือต้องขายให้กับพ่อค้าคนกลางทำให้ได้ราคาต่ำ และ

พ่อค้าจะคัดเลือกแต่ ผลผลิตที่มีคุณภาพดีเท่านั้น 3) ขาดเงินทุนหมุนเวียน 4) ขาดแคลนแรงงาน 5) ขาดแคลนน้ำใน ฤดูแล้ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ก) ในระยะสั้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โครงการหลวง ควรเน้นย้ำให้เกษตรกรเข้าใจถึงหลักการของการเกษตรดีที่เหมาะสม ว่าคืออะไร มีขั้นตอนอะไรบ้าง และในการปฏิบัติจะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นของการทำเกษตรกรรมดีที่เหมาะสม ทั้งต่อตัวเกษตรกรเองและครอบครัว ต่อผู้บริโภค ต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ในรูปตัวเงินที่จะได้รับที่มากกว่าการเกษตรแบบดั้งเดิม ทั้งนี้เพื่อจูงใจให้เกษตรกรมีการเคร่งครัดในขั้นตอนการปลูกพืชผักในรูปแบบที่ต้องการ

ข) ในระยะยาว

1. ควรมีมาตรการ การออกเอกสารสิทธิเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของที่ดิน เพื่อให้เกิดการหวงแหนในที่ดิน จะช่วยจูงใจให้เกษตรกรมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนการเพาะปลูกการเกษตรดีที่เหมาะสมได้ดีมากขึ้น

2. การสร้างแรงจูงใจ เช่น การจัดหาสิ่งจำเป็นต่อการเพาะปลูกในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาด ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ อุปกรณ์ที่จำเป็น จะช่วยลดต้นทุนการผลิต ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างการเกษตรแบบใหม่และแบบเก่าอย่างเป็นรูปธรรม จะสามารถกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจให้ปฏิบัติตามขั้นตอนการเพาะปลูกแบบการเกษตรดีที่เหมาะสมได้

3. ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่ให้ความรู้และกำกับดูแลให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกตามขั้นตอนการเพาะปลูกแบบการเกษตรดีที่เหมาะสมอย่างเคร่งครัด

4. หากเป็นไปได้ โครงการหลวง อาจสร้างราคาประกันการรับซื้อผลผลิตของสมาชิกที่ผ่านการรับรองแล้วมากกว่าราคาตลาด จะเป็นการช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรทั้งที่ผ่านและที่ยังไม่ผ่านการรับรองมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนการเกษตรดีที่เหมาะสมอย่างเคร่งครัด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมในพื้นที่อื่นเพื่อเป็นการเปรียบเทียบ
2. ควรมีการศึกษาผลการดำเนินงานของเกษตรกรที่ได้รับการรับรองการเกษตรดีที่เหมาะสม
3. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบจากการทำการเกษตรแบบการเกษตรดีที่เหมาะสม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved